

Araştırma Görevlilerinin Araştırma Problemleri Belirlerken İzledikleri Yol ve Karşılaştıkları Güçlükler: Nitel Bir Çalışma*

Burcu TOPTAŞ**¹ , Merve ŞAHİN KÜRŞAD², Ömay ÇOKLUK BÖKEOĞLU²

¹ Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

² Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye

* Bu çalışma, 20-23 Nisan tarihleri arasında Antalya’da gerçekleştirilen 26. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi’nde (ICES/UEBK-2017) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Öz

Araştırma görevlileri geleceğin öğretim üyeleri olarak yükseköğretimin kalitesinin artırılmasını sağlayacak olan kişilerdir. Bu nedenle araştırma görevlilerinin başarılı araştırmacılar ve öğreticiler olarak yetiştirilmeleri gerekmektedir. Bu becerileri lisansüstü öğretimleri sürecinde kazanmaya çalışan araştırma görevlilerinin desteklenmesi ve onlara doğru şekilde danışmanlık edilmesi önemli görülmektedir. Bu araştırma kapsamında araştırma görevlilerinin, araştırma problemi belirleme süreçlerinde yaşadıkları güçlüklerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda Ankara’daki üç üniversitede farklı bölümlerde çalışan 12 araştırma görevlisi ile görüşme yapılmıştır. Araştırmada temel nitel araştırma modellerinden biri olan temel yorumlayıcı desen kullanılmıştır. Çalışmanın bulgularına göre araştırma görevlilerinin çoğunun problem belirlerken zorlandıkları ve problemin istedikleri ölçütlere uyup uymadığını tespit etmede uzman yardımına başvurdukları görülmektedir. Araştırma görevlileri, probleme karar verirken bazen probleme göre ilgili öğretim üyesini seçtiklerini, bazen de öğretim üyelerinin araştırma görevlilerine çalışılması gereken problemi bizzat söylediklerini ifade etmektedirler. Araştırma görevlilerinin karar aşamasında özellikle özgünlük, uygulanabilirlik, ilgi çekicilik, etik açıdan uygunluk, zaman-altyapı uygunluğu, problemin güncel olması, alana katkı sağlaması, yeterli bilgiye sahip olma, disiplinler arası olması, önemlilik ve problemin çalıştıkları alanla ilgili olması gibi hususlara dikkat ettikleri görülürken, bazı problemleri (politika, cinsellik vb.) çalışmaktan özellikle kaçındıkları görülmektedir. Araştırma sonuçlarına göre araştırma görevlilerinin çoğunlukla problem belirlenirken güçlük yaşadıkları görülürken, bu durumda özellikle danışmanların problem seçiminde zorlamak yerine her açıdan yol gösterici ve destekleyici olmaları önerilebilir.

Makale Bilgileri

Article Info:

Gönderim / Received:

25.01.2018

Kabul / Accepted:

28.07.2018

** Sorumlu Yazar /

Corresponding Author:

Ankara Üniversitesi,

Eğitim Bilimleri

Fakültesi,

Ankara, Türkiye

bozgeyikli@ankara.edu.tr

Atf için / To cite this article:

Toptaş, B., Şahin-Kürşad, M., Çokluk-Bökeoğlu, Ö. (2018). Araştırma görevlilerinin araştırma problemleri belirlerken izledikleri yol ve karşılaştıkları güçlükler: Nitel bir çalışma. *Curr Res Educ*, 4(2), 48-61.

Anahtar Kelimeler: Araştırma Görevlisi, Problem Belirleme, Problem Belirlemede Karşılaşılan Güçlükler.

The Difficulties That Research Assistants Confront and the Course While Identifying Research Problems: A Qualitative Study

Abstract

Research assistants are the people who will increase the quality of higher education as future academic members, so research assistants should be educated as successful researchers and educators. It is important that the research assistants trying to gain these abilities during their post-graduate education should be supported and given a proper consultation. The aim of this research is to define the difficulties of research assistants during the identification of a research problem. At this point, interviews were carried out with 12 research assistants in different departments of 3 universities in Ankara. The research is conducted by a basic interpretive design which is a type of qualitative research. The research design is qualitative phenomenological research. According to the findings, it has been observed that most of the research assistants have difficulty in defining a research problem and they need consulting as to whether their research problems fit the criteria. They mentioned that they sometimes choose an academic member according to the problem, when defining a problem. Academic members sometimes tell them which research problem they should research. When defining a research problem, research assistants especially pay attention to factors such as originality, practicality, interest, ethical suitability, time-substructure suitability, contemporary problems, contributing to the field, having sufficient knowledge, interdisciplinarity, materiality, accessibility, and relativity to the field. Also, they avoid researching some problems such as policy and sexuality. According to the results of the study, it is seen that the research assistants mostly have difficulties in determining the problem. In this case, it may be suggested that especially the supervisors should be guides and supportive in every aspect of the study rather than forcing them to choose the problem that they want.

Keywords: Research Assistants, Defining a Research Problem, Difficulties in Defining a Research Problem.

1. Giriş

Yükseköğretimde öğretim elemanları; öğretim üyeleri, öğretim görevlileri, okutmanlar ve öğretim yardımcılardan oluşmaktadır. Araştırma görevlileri 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'na (1981) göre görev yapmakta ve öğretim yardımcıları olarak tanımlanmaktadır. İlgili kanunun 33. maddesine göre araştırma görevlilerinin iş tanımları “Yükseköğretim kurumlarında yapılan araştırma, inceleme ile deneylere yardımcı olan ve yetkili organlarca verilen ilgili diğer görevleri yapan öğretim yardımcıları” olarak belirtilmektedir. Ancak yapılan araştırmalarda araştırma görevlilerinin iş tanımları, statüleri ve sorumlulukları konusunda problemler olduğu, bu durumun araştırma görevlilerinin yetiştirilmesinde önemli sorunlar ortaya çıkardığı (Yaya ve Atanur-Başkan, 2013; Brown-Wright, Dubick ve Newman, 1997) ve akademik çalışmalarını olumsuz yönde etkilediği belirtilmektedir (Doğan, 2013). Yalçın, Özoğlu ve Dönmez (2016) tarafından yapılan çalışmada eğitim fakültelerinde görev yapmakta olan öğretim elemanları araştırma görevlilerini, çalıştıkları yerde akademik işlerin yanında evrak işleri de yapan, verilen her işe zaman ayıran bundan dolayı da kendi çalışmalarına gerekli ilgi ve özeni göstermeyen kişiler olarak algıladıklarını belirtmişlerdir. Aynı çalışmada öğretim elemanı statüsündeki araştırma görevlilerinin öğretim üyeleri tarafından eğitilen; görev yaptıkları üniversitelerde akademik işlerin yanında evrak işleri de yaptırılan; bu nedenle bazen kendi akademik çalışmalarına gerekli ilgi ve özeni göstermeyen kişiler olarak tanımlanmışlardır. Dolayısıyla araştırma görevlilerinin görevlerini yerine getirirken çeşitli problemlerle karşılaştıkları ifade edilebilir.

Araştırma görevlilerinin problem yaşamalarına rağmen; artan rekabet, yaşanan hızlı değişimler, özellikle araştırma görevlilerinin bilim üreten, yaratıcı bireyler olarak yetiştirilmesinin önemini artırmaktadır (Özdemir, 2013). Üniversitelerde araştırma görevlilerinin yetiştirilmesi, öğretim elemanı yetiştirme

politikaları açısından önemli bir konudur. Nitelikli bilim insanları ancak etkili eğitimler aracılığıyla yetiştirilebilir ya da geliştirilebilir. Araştırma görevlilerinin hem iyi bir öğretici hem de iyi bir araştırmacı olarak yetiştirilmesi, lisansüstü öğretim sürecinin nitelikleri ile doğrudan ilişkilidir (Korkut, Yalçınkaya ve Muştan, 1999).

Yükseköğretimdeki değişimler ve yeni eğilimlerin bir sonucu olarak akademik etkinlikler sıklıkla güncellenmektedir. Bu değişimlere ayak uydurmak ve yenilikleri yakalamak için, öncelikle araştırma yeterliklerine sahip olmak önemli görülmektedir. Bu yeterlikler “çağdaş akademisyenliğin” bir gereğidir (Odabaşı, Fırat, İzmirli, Çankaya ve Mısırlı, 2010). Bu doğrultuda araştırma yeterlikleri kazandırmanın ya da bu yeterliklere sahip olmanın, yükseköğretimin çağdaşlaşmasının önemli bir bileşeni olduğu ifade edilebilir.

Geleceğin öğretim üyeleri olan araştırma görevlilerinin, lisansüstü eğitim sürecinde “bağımsız araştırma yapabilecek” yeterlik düzeyine ulaşması gerekmektedir (Büyüköztürk ve Köklü, 1999). Araştırmacıların alanları ile ilgili bir ihtiyacın, eksikliğin ya da sorunun farkında olarak bir araştırma konusu ve problemi belirleyebilmeleri, bu problemi araştırmaya uygun bir araştırma modeli seçebilmeleri, veri toplama yöntemi, aracı ve analizine karar verebilmeleri gibi adımları kendi başlarına gerçekleştirerek bağımsız bir araştırma yürütebilmeleri anlamına gelmektedir.

Yukarıda bir bölümüne değinildiği üzere araştırma süreci, planlanmasından raporlaştırılmasına kadar birçok farklı adım içermektedir. Ancak bunlar içerisinde en önemlisi ve bununla birlikte belki de en güç olanı, uygun bir araştırma konusu ve problemi belirleyebilmektir (Karasar, 2013). Bunu netleştirmek aslında araştırma süreci açısından birçok adımın da belirleyicisi olmaktadır.

Her araştırılmak istenen problem, bilimsel araştırmaya uygun bir probleme dönüştürülemez. Bir başka deyişle, bir araştırma probleminin çözülebilirlik, önemlilik, yenilik, etik kurallara uygun olarak araştırılabilirlik gibi ölçütleri karşılaması, bunun yanı sıra araştırmacının alanında yeterliği, yöntem ve tekniklerde yeterliği gibi yeterliklerine de uygun olması gerekir. Bununla birlikte hangi alanda ya da hangi düzeyde olursa olsun, bir araştırma konusunun ve probleminin belirlenmesinde, seçilen konunun daha önce birçok kez ele alınmış ve çalışılmış olması ya da çok az çalışılmış ve bu nedenle de yeterli kaynağın bulunmaması, çok dar kapsamlı olması gibi bir takım sorunlar da (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013) gündeme gelebilir. Bu ve benzeri birçok gereklilik ve sorun, araştırma problemi belirlemenin kolay bir süreç olmadığını göstermekte ve geniş kapsamlı bir alan yazın taraması gerektirdiğini ortaya koymaktadır (Karasar, 2013). Ancak ne kadar kapsamlı alan yazın taraması yapılırsa yapılsın, konulara eleştirel gözle bakabilme yeterliğine sahip olunmadığı sürece, bir araştırma problemi bulmak güç olacaktır (Akbulut-İpek, Şahin ve Çepni, 2013). Bu güçlüğün özellikle lisansüstü öğrenim görmekte olan öğrencilerce sıklıkla yaşandığı gözlenmektedir. Öğrenciler bir konu belirleyebilseler ve bu konuyu çalışmaya istekli olsalar da, eğer eleştirel okuma, analitik düşünme, okunanları sentezleme gibi becerilere yeterince sahip değillerse, okuduklarını anlamlı hâle getirmekte de güçlük yaşayacaklardır (Bakioğlu ve Gürdal, 2001). Bu durum bazı araştırma bulguları ile de desteklenmektedir. Örneğin; Büyüköztürk ve Köklü (1999) tarafından öğretim üyelerinin görüşlerine dayalı olarak yapılan bir araştırmada, yüksek lisans öğrencilerinin araştırma problemi tanımlamada yeterli olmadıkları, araştırma problemine veya yöntemine karar vermede çok fazla güçlük yaşadıkları belirlenmiştir.

Bakioğlu ve Gürdal (2001) tarafından lisansüstü düzeyde ders veren öğretim üyeleri, tez aşamasında ya da tez sürecini tamamlamış araştırma görevlileri ve üniversite dışında çalışan ve aynı zamanda lisansüstü öğretim görüp tez aşamasında ya da tezini tamamlamış olan araştırmacılarla yapılan bir çalışmada, araştırmacıların “ideal tez konusu” olarak tanımladıkları konuların; kendilerine ilginç gelen, zaman sınırlaması içinde tamamlanabilecek kapsamda, orijinal bir bakış açısı olan ve çözüm üretilebilecek konular olduğu belirlenmiştir. Yine aynı çalışmada elde edilen bir diğer önemli bulgu ise bir araştırma probleminin belirlenmesinde, danışman önerilerinin önemli rol oynaması, ancak danışmanın bu denli etkin olmasının

öğrencinin problem bulma konusundaki yaratıcılığını kısıtlamak gibi olumsuz bir etkisinin olabileceğinin ifade edilmesidir. Dolayısıyla, danışmanlar bir anlamda bu süreci kolaylaştırıcı rol oynarken, diğer yandan bazı olumsuzlukların yaşanmasına da neden olabilirler. Örneğin; Akbulut-İpek ve diğerleri (2013) tarafından yapılan ve doktora tez sürecinde karşılaşılan problemlerin belirlenmesini amaçlayan bir çalışmada, danışmanların araştırma problemi belirlemede etkin oldukları ve öğrencilerini yönlendirdikleri; ancak bu yönlendirmenin bazı danışmanların kendi ilgi alanları ile sınırlı olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte adayların kendi ilgi duydukları alanlara yönelme, güncel konuları tercih etme, yüksek lisans tezinde çalıştıkları konuları geliştirerek devam ettirme gibi eğilimler gösterdikleri veya popüler olan bazı konulara yöneldikleri de bulgular arasında yer almaktadır. Sonuç olarak bir araştırma ya da tez hazırlama sürecinde en önemli güçlüğün “problem belirleme” aşamasında olduğu, henüz sürecin başlangıcında karşılaşılan bu sorunun hem zaman hem de emek kaybına neden olduğu, hatta kimi zaman öğrencilerin kendilerine olan güvenlerinin ve motivasyonlarının düşmesine yol açarak lisansüstü eğitimin terkine kadar varabildiği ifade edilebilir. Yurt dışında yapılan çalışmalar incelendiğinde benzer bulgulara ulaşıldığı görülmektedir. Appel ve Dahlgren (2003) tarafından doktora öğrencileri ile yapılan araştırmada, öğrencilerin araştırma problemi belirlerken yeterli olup olmadıkları ve beklentileri karşılayıp karşılayamama konusunda tereddüt yaşadıkları ve belirledikleri problem hakkında kendilerini güvensiz hissettikleri belirtilmiştir. Bu süreçte Brown ve Atkins (2002), danışmanın önemine vurgu yapmışlardır. Danışmanların geri bildirimlerinin, öğrencilere içgörü kazandırması, anlayışı derinleştirilmesi ve yeni şeyler keşfetmesi bakımından önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bu doğrultuda öğrencilerin problem belirleme esnasında, özellikle yeterli olmadıklarını düşündükleri noktalarda danışmanların yönlendirmelerinin önemli olduğunu belirtmek mümkündür.

Türkiye’de ve yurt dışında problem belirleme ile ilgili yapılan araştırma sayısı sınırlı olsa da yapılan çalışmalar incelendiğinde, araştırma görevlilerinin problem belirleme süreçlerinde benzer sıkıntılar yaşadıkları görülmektedir. Ancak problem belirlemede yaşanan sorunların yukarıda söz edilenler dışında çok farklı nedenleri de olabilmektedir. Problem belirlemeye ilişkin olarak yapılan az sayıda çalışmada bu durum bir alt problem olarak ele alınmış, ancak nedenlerine ilişkin bulgular oldukça sınırlı kalmıştır. Bu nedenle bu çalışmada, araştırma görevlilerinin araştırma problemi belirleme sürecinde yaşadıkları güçlüklerin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu sorunların ortaya konulması, bir sonraki adımda çözüm önerilerinin üretilmesine, geleceğin öğretim üyelerini yetiştirilmesi sürecinde gerekli önlemlerin alınması bakımından önem taşımaktadır. Bu araştırma kapsamında, alan yazında aynı anlamda kullanıldığı tespit edildiği ve görüşmelerde benzer bir durumla karşılaşılmaması nedeniyle konu ve problem aynı anlamda kullanılmıştır.

1.1. Amaç

Bu araştırmanın amacı, araştırma görevlilerinin araştırma problemi belirleme süreçlerinde yaşadıkları güçlükleri belirlemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Araştırma görevlileri;

1. Araştırma problemi belirlerken ne tür kaynaklardan yararlanmaktadırlar?
2. Araştırma problemi belirlerken hangi güçlüklerle karşılaşmaktadırlar?
3. Araştırma problemi belirlerken hangi noktalara dikkat etmektedirler?
4. Öğrenim gördükleri alanın genel eğilimleri (gelenekleri, yönelimleri vb.) problem seçimlerini etkilemekte midir?

2. Yöntem

2.1. Araştırma deseni

Bu araştırmada araştırma görevlilerinin, araştırma problemi belirleme süreçlerinde yaşadıkları güçlüklerin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu nedenle nitel araştırma modellerinden biri olan temel yorumlayıcı desen kullanılmıştır. Merriam'a (2015) göre temel yorumlayıcı desen, eğitim, yönetim ve işletme gibi alanlarda en fazla kullanılan desendir. Yazara göre araştırmacılar bu deseni, insanların deneyimlerini nasıl yorumladıkları, dünyalarını bu deneyimler dâhilinde nasıl yapılandırdıkları ve deneyimlerine atfettikleri anlamı belirlemek amacıyla kullanılmaktadır. Bu araştırma kapsamında da araştırma görevlilerinin problem belirleme süreçlerinde yaşadıkları deneyim ve güçlükleri belirlemek için katılımcılarla görüşmeler yapılarak yaşadıkları bu deneyimlerin onların kariyerlerinde anlamı sorgulandığı için temel yorumlayıcı desen kullanılmıştır.

2.2. Çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Ankara ilinde, üç farklı üniversitede görev yapmakta olan 12 araştırma görevlisi oluşturmaktadır. Merriam'a (2015) göre nitel araştırmalarda verilerin tekrarlama neticesinde doyuma ulaşılması ve elde edilen veriler haricinde yeni verilere ulaşamayacağı düşünüldüğünde, veri toplama işlemi sona ermektedir. Yazarın belirttiği gibi, 12 araştırma görevlisi ile görüşülmesinin ardından verilerin tekrarladığı ve doygunluğa ulaşıldığı görülmüş ve veri toplama işlemi sonlandırılmıştır. Çalışma grubunun belirlenmesinde ölçüt örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Ölçüt örnekleme, bir amaç ya da odak noktası doğrultusunda bireylerin seçilmesidir (Punch, 2009). Başka bir ifadeyle ölçüt örneklemenin amacı, daha önce belirlenen ölçütleri karşılayan tüm durumların çalışılması olarak belirtilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu araştırmada “en az tez önerisi onaylanmış (yüksek lisans tez aşamasında)” ve “araştırma görevliliğinde en az üç yıl deneyime sahip olma” ölçütleri kabul edilmiş ve çalışma grubu bu ölçütleri karşılayanlardan oluşturulmuştur. Bunun yanı sıra maksimum çeşitliliği sağlayabilmek amacıyla da katılımcıların eğitim bilimlerinin farklı alanlarında çalışıyor olmalarına dikkat edilmiştir.

Araştırma katılımcılarının 10'u kadın, ikisi erkektir. Katılımcıların yaş ortalamaları 26.9'dur. Katılımcıların araştırma görevlisi olarak görev yaptıkları süre ortalaması (kıdem) 5.6 yıldır. Katılımcıların ikisi yüksek lisans tez aşamasında, üçü doktora ders aşamasında, altısı doktora tez aşamasında, biri ise doktorasını tamamlamıştır. Katılımcılardan ikisi, iki farklı yüksek lisans programından mezundur. Katılımcıların tamamı eğitim bilimleri ya da eğitim fakültelerinde; ölçme ve değerlendirme, eğitim programları ve öğretimi, eğitim yönetimi, Türkçe eğitimi ve özel eğitim alanlarında görev yapmaktadırlar. Katılımcıların mezun oldukları lisans programları ise sınıf öğretmenliği, matbaa öğretmenliği, ortaöğretim fen ve matematik öğretmenliği, zihin engelliler öğretmenliği, Türkçe öğretmenliği, İngiliz Dili ve Edebiyatı ve ilköğretim matematik öğretmenliğidir.

2.3. Verilerin toplanması

Bu araştırmada araştırma görevlileri ile yüz yüze görüşme yapılmış ve araştırmacılar tarafından geliştirilmiş olan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu hazırlanırken, öncelikle alan yazındaki araştırmalar incelenmiştir. Bu araştırmalardan yola çıkarak çalışmanın amaçları ile tutarlı olacak şekilde, görüşme formunda yer alması düşünülen sorular hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu, kapsam geçerliliği için eğitim bilimlerinden üç uzmanın görüşlerine sunulmuştur. Uzmanların geribildirimlerine göre gerekli düzeltmeler yapılmış ve forma son şekli verilmiştir. Formun son hâlinde sekiz soru yer almaktadır. Görüşme formunda yer alan sorulara ilişkin örnekler şu şekildedir;

1. Bir araştırma yapmak için gerekli problemi nereden/nerelerden buluyorsunuz?

2. Araştırma yapmak için konu/problem bulmakta güçlük yaşıyor musunuz? Yaşıyorsanız sizce bunun nedenleri neler olabilir?
3. Araştırma konusu/problemi bulmak için ne tür kaynaklara başvuruyorsunuz ya da ne tür kaynaklar sizin için en yararlı oluyor?

Görüşme formunun dili ve anlaşılabilirliğini test etmek üzere öncelikle bir araştırma görevlisi ile pilot görüşme yapılmıştır. Pilot görüşme sonucunda form tekrar gözden geçirilerek uygulanmaya hazır hâle getirilmiştir. Görüşmeler bizzat araştırmacılar tarafından 2017 yılının Ocak ve Şubat aylarında yapılmıştır ve her bir görüşme yaklaşık 30-45 dakika sürmüştür.

2.4. Verilerin analizi

Görüşme yoluyla elde edilen verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde, birbirine benzeyen veriler belirli temalar çerçevesinde bir araya getirilerek organize edilmekte ve yorumlanmaktadır. Böylece toplanan verileri açıklayabilecek tema ve kavramlar elde edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006) Bu doğrultuda öncelikle görüşmelerden elde edilen veriler bilgisayar ortamına aynen aktarılmak üzere deşifre edilmiş ve elde edilen veriler düzenlenmiştir. Ardından dosyalar NVivo programına aktarılarak analiz edilmiştir. Veriler, araştırmanın alt amaç sorularına uygun olarak analiz edilmiştir.

2.4.1. Geçerlik ve güvenilirlik.

Araştırmanın geçerliği ve güvenilirliğine ilişkin farklı kanıtlar üretilmeye çalışılmıştır. Öncelikle araştırma kapsamında hazırlanan görüşme formu kapsam geçerliği için üç alan uzmanının görüşüne sunulmuştur. Nitekim uzman incelemesi nitel araştırmalarda geçerliği sağlamak için kullanılan yöntemlerden biridir (Merriam, 2015).

Araştırmada çeşitlilik sağlanması amacıyla farklı üniversitelerde ve farklı alanlarda görev yapan araştırma görevlileri ile görüşmeler yapılmıştır. Bunun nedeni, katılımcı özelliklerinin ve alanlarının çalışma sonuçlarının geçerliğini olumsuz yönde etkilemesinin önüne geçmektir. Katılımcı çeşitliliği sağlanarak bu durumun, çalışma sonuçlarının geçerliğini etkileme olasılığı en aza indirilmiştir (Fraenkel ve Wallen, 2009). Görüşmeler sırasında katılımcılara açık bir şekilde araştırmanın amacı açıklanarak katılmak isteyip istemedikleri sorulmuş ve izinleri alınmıştır. Böylelikle araştırmalarda oldukça önemli bir etik ilke olan “gönüllü katılım” ilkesi (Berg, 1998) gerçekleştirilmiştir. Geçerliğe bir başka tehdit ise araştırmacıların önyargılarıdır (Büyükgöze ve Gün, 2017). Verilerin analizi sürecinde, araştırmacıların çalışma sonuçlarını etkileme durumlarının önüne geçmek için görüşme sonuçları değerlendirilirken katılımcıların adları eklenmemiştir. Bunun yanı sıra uzun süre çalışmadan kaynaklı yorgunluğun, çalışma sonuçlarını etkilememesi için de planlı bir şekilde ve kısa aralıklarla değerlendirmeler yapılmıştır. Veri toplama esnasında çözümleme süreci başlatılmış, verilerin doyuma ulaştığına karar verildiğinde görüşmeler sonlandırılmıştır. Bu şekilde yeterli katılım geçerliği sağlanmıştır. Araştırma sonuçlarının doğruluğunu belirleyebilmek için öncelikle veriler araştırmacılar tarafından birbirlerinden bağımsız olarak yorumlanmıştır. Ardından bir araya gelinerek ortak noktalar tespit edilmeye çalışılmıştır. Çıkan temalarda çoğunlukla uyuşulduğu görülmüş, diğerleri ile ilgili çeşitli düzenlemeler yapılmış ve bu sayede görüş birliğine varılmıştır.

Araştırmanın dış geçerliğinin sağlanması için Yıldırım ve Şimşek'in (2011) belirtmiş olduğu gibi veri toplama ile analiz aşamaları ayrıntılı ve açık bir biçimde tanımlanmaya çalışılmıştır. İç geçerliğin sağlanması için ise doğrudan alıntılara yer verilmiş, bunun yanı sıra birden fazla araştırmacının araştırmaya dâhil edilmesi sağlanmıştır. Araştırmanın katılımcıları K1, K2,...K12 şeklinde kodlanmıştır.

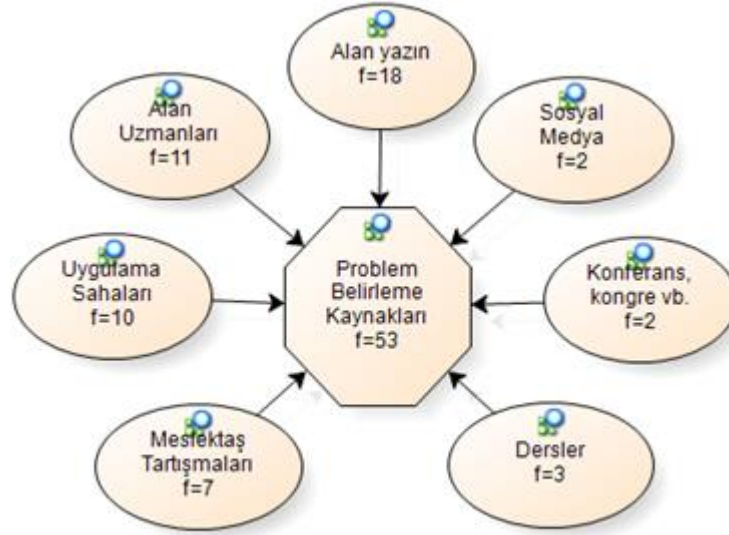
3. Bulgular

Araştırma görevlilerinin, bir araştırma problemi belirlemede karşılaştıkları güçlüklerle ilişkin yapılan görüşmelerden elde edilen veriler, içerik analizi ile analiz edilmiş, bunun neticesinde dört ana tema ve bunların alt temaları belirlenmiştir. Belirlenen ana temalar şunlardır:

1. Problem belirleme kaynakları
2. Problem belirlenirken karşılaşılan güçlükler
3. Problem belirlerken dikkat edilen hususlar
4. Çalışılan alanın gelenekleri/eğilimleri

3.1. Problem belirleme kaynakları

Birinci ana tema, araştırma görevlilerinin problem belirlerken hangi kaynaklardan ne amaçla yararlandıklarını göstermektedir. Bu ana temaya ilişkin yedi alt tema ortaya çıkmıştır. Araştırma görevlilerinin problem belirleme kaynakları ile ilgili görüşlerinin analiz sonuçlarına ilişkin bulgular Şekil 1'de sunulmuştur.

Şekil 1. Problem belirleme kaynaklarına ilişkin dağılım

Şekil 1'e göre, araştırma görevlilerinin problem belirlerken sırasıyla alan yazın, alan uzmanları, uygulama sahaları, meslektaş tartışmaları, dersler, konferans ile kongreler ve sosyal medyadan yararlandıkları görülmektedir. Araştırma görevlileri, problem belirlerken kendi alanlarında uzman kişilerden yardım aldıklarını, onların önerilerini dikkate aldıklarını ve problemin araştırmaya uygunluğunu birlikte kararlaştırdıklarını belirtmektedir. Belirtilen alt temalara ilişkin bazı katılımcı ifadelerine aşağıda yer verilmektedir:

K11: "Arkadaşlarla beyin fırtınası yapıyorum."

K4: "Uygulama sahalarını gözlemlemelerim sonucunda problem belirliyorum."

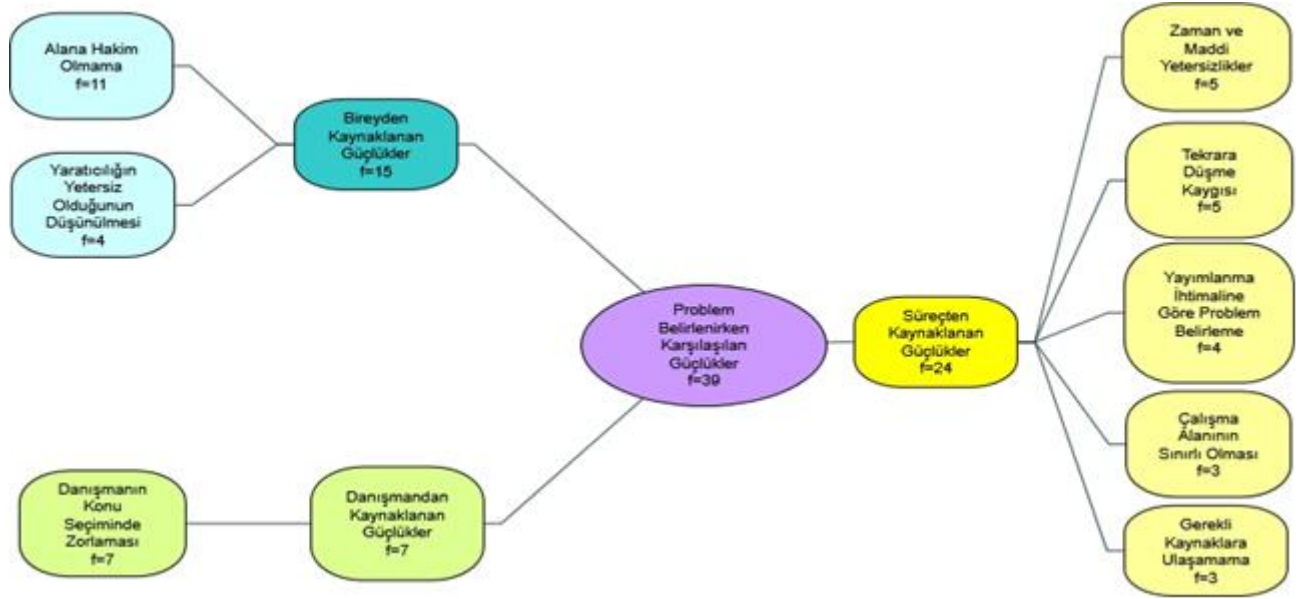
K2: "Genellikle alanımızdaki ünlü ve kaliteli dergilerde yayınlanan makalelerin konularına bakıyorum. Türk Eğitim Sistemi'ndeki güncel problemlere yönelik incelemeler yapıyorum. Bunun dışında ilgili alandaki popüler ve kaliteli konferansların temalarına göz atıyorum."

K9: “Aldığımız dersler esnasında araştırma konularımızı belirliyoruz.”

K1: “Eğitim alanı için öğretmenlerin sosyal medyadaki paylaşımlarını takip etmek bile üzerinde çalışılması gereken bir konunun tespit edilmesinde fayda sağlıyor.”

3.2. Problem belirlenirken karşılaşılan güçlükler

İkinci ana tema, araştırma görevlilerinin problem belirleme süreçlerinde yaşadıkları güçlüklerle ilişkin görüşlerini içermektedir. Bu güçlükler üç alt tema altında toplanmıştır. Araştırma görevlilerinin problem belirlenirken karşılaştıkları güçlükler ile ilgili görüşlerinin analiz sonuçlarına ilişkin bulgular Şekil 2’de sunulmuştur.

Şekil 2. Problem belirlerken karşılaşılan güçlüklerle ilişkin dağılım

Şekil 2’ye göre, araştırma görevlileri sırasıyla süreçten, ardından kendilerinden ve danışmandan kaynaklanan güçlükler yaşadıklarını belirtmektedirler. Belirtilen bu alt temalar dâhilinde araştırma görevlileri en fazla alana hâkim olmamaları nedeniyle güçlük yaşadıklarını ifade etmektedirler. Bu doğrultuda güçlük yaşamalarının nedenleri olarak çalışılacak problemin çalışmaya değer olduğunu bilmemeleri, alana hâkim olmadıkları için araştırmanın çerçevesini çizememeleri olarak nitelendirmektedirler. Süreç esnasında ise araştırma görevlileri zaman ve maddi yetersizlikler ile tekrara düşme gibi kaygılar yaşadıklarını ifade etmektedirler. Bu kategorilere ilişkin bazı görüşler aşağıda yer almaktadır:

K10: “Evet, bazen güçlük çekiyorum. Bence bu konuda güçlük çekmemin nedeni henüz alanımı tam anlamıyla bilmemem ve yeteri kadar okuma yapmamam diye düşünüyorum. Ya da etrafıma karşı o kadar duyarsızım ki herhangi bir problem durumu (eğer varsa) dikkatimi çekmiyor.”

K7: “Çalışmaya değer ve özgün bir problem olup olmadığı konusunda emin olamıyorum. Problemlerle ilgili alan yazın; alan yazın ve tartışma bölümlerini yazabilecek yeterli kaynak olup olmaması gibi ve yöntem; veri araçlarının edinilmesi veya hazırlanması, veri toplama ve analiz süreçlerinin nispeten kolay olup olmaması gibi, ayrıca yazımının kolay ya da zor olmasına bağlı olarak problem seçiminden dolayı sıkıntı yaşıyorum. Tekrara düşme korkusu ve bıkkınlık, bunun nedeni ise üst üste benzer konulara çalışmış olmak, aynı yöntem çerçevesinde çalışmalar yapmış olmak vb, ayrıca farklı problemler bulma kaygısı...”

Yukarıdaki görüşlere ek olarak bazı katılımcılar, araştırmaların yayımlanma potansiyelini göz önünde tutarak problem seçimi yapmak zorunda kaldıklarını belirtmektedirler. Bu duruma ilişkin bir görüş aşağıdaki gibidir:

K12: “Bulunan konunun yayımlanma ihtimalinin de olması gerekmektedir. O nedenle çok özenli bir seçim gerektiriyor. Aslında yayımlanma ihtimaline göre konu seçiyoruz. Çünkü yükselmemiz için şart görünüyor.”

Araştırma görevlilerinden bazıları danışmanlarının onları problem seçiminde zorladıklarını ve bu durumun onlara güçlük oluşturduğunu ifade etmektedirler. Zorlamaya maruz kaldığını ifade eden araştırma görevlileri, bu durumun onlar için sorun teşkil ettiğini ifade ederken; bazıları bu zorlamaların, yönlendirme düzeyinde olduğu takdirde faydalı olduğunu belirtmektedirler. Bu kategoriye ilişkin görüşler aşağıdaki şekildedir:

K9: “Zorlamayı doğru bulmamakla beraber, ufak tefek yönlendirmelerin olması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü eğer ki karşınızdaki daha deneyimli birileri ise onlar araştırmayı çerçevelemenizde yardımcı oluyor. Böylelikle amacınızdan sapmanızı engelliyor.”

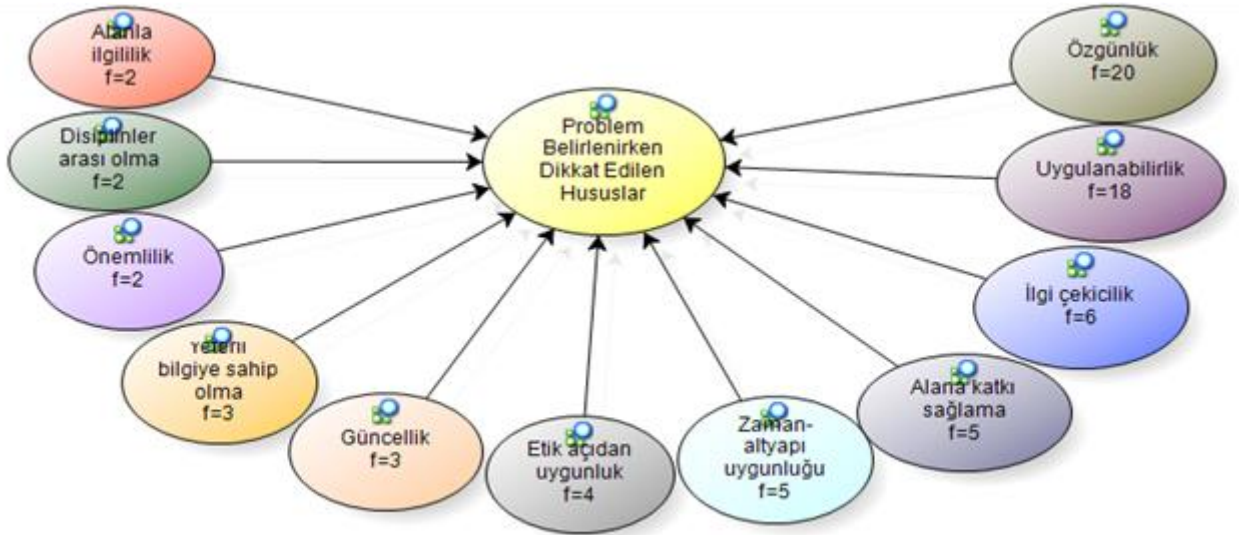
K3: “Böyle bir yönlendirmeyi doğru bulmuyorum. Her şeyden önce bu araştırmayı yürütecek, yazacak, veri toplayacak olan kişi sizsiniz. Sizin ilginizi çekmeyen bir çalışma isteksiz yürütülecektir.”

K11: “Bazen hocalarımı kıramadığım için az sevdiğim konularda da çalıştım.”

K12: “Kesinlikle oluyor. Bazen çok önemli olduğunu düşündüğüm konular çalışmak istiyorum; ama ne yazık ki hocalarım tarafından kabul görmüyor.”

3.3. Problem belirlerken dikkat edilen hususlar

Üçüncü ana tema, araştırma görevlilerinin problem belirlerken hangi kaynaklardan, ne amaçla yararlandıklarını göstermektedir. Bu ana temaya ilişkin 11 alt tema ortaya çıkmıştır. Araştırma görevlilerinin problem belirlerken dikkat ettikleri hususlara ilişkin dağılım Şekil 3’te sunulmuştur.

Şekil 3. Problem belirlerken dikkat edilen hususlara ilişkin dağılım

Şekil 3’te görüldüğü üzere, araştırma görevlilerinin problem belirlerken sırasıyla özgünlük, uygulanabilirlik, ilgi çekicilik, etik açıdan uygunluk, zaman-altyapı uygunluğu, problemin güncel olması, alana katkı sağlama, yeterli bilgiye sahip olma, disiplinler arası olması, önemlilik ve problemin

çalıştıkları alanla ilgili olması gibi hususlara dikkat ettikleri görülmektedir. Bu konuda dikkat çeken bazı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

K7: “Alanla ilgili, yeni bir şeyler öğrenebileceğim özgün konuları tercih ediyorum. Benim için konunun önemli ve özgün olması öncelikli. Alanda sıklıkla çalışılmış konuları çalışmaktan kaçınıyorum.”

K1: “Öncelikle uygulanabilirliğine dikkat ediyorum. Alanım gereği öğrenci ve öğretmenlerden veri toplamak gerekiyor çoğu zaman. İzin almak, öğretmenlerden ders saatlerini çalışmama ayırmalarını istemek (çoğunlukla sıcak bakılmıyor) her zaman kolay olmuyor. Ancak zamanlama ile ilgili bir problem yoksa yeni şeyler öğrenmemi gerektiren ve diğerlerine göre daha özgün olan çalışmalardan yana tercih kullanıyorum ki çalışma kendimi geliştirmeme vesile olsun.”

K3: “İlk dikkat ettiğim nokta farklı ve ilgi çekici olması, beni bu araştırmayı yapmaya teşvik eden bir konu olmasıdır. Yenilik büyük önem taşımaya rağmen her zaman alan yazına yeni bir katkı sağlayamayabiliyorsunuz. Yalnızca var olan bir konuyu farklı bir şekilde ele almış oluyorsunuz.”

K9: “... çünkü amacım yayın sayısını artırmaktan ziyade alan yazına önemli katkı sağlamak olduğunu düşünüyorum.”

K4: “Kendi uzmanlık alanımda çalıştığım müddetçe çevremdeki insanlara daha faydalı ve üretken olabilirim.”

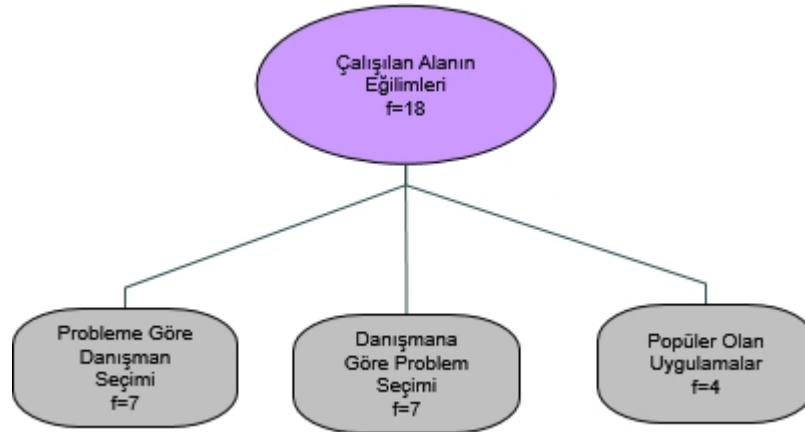
Yukarıdaki ifadeler ek olarak bazı katılımcılar ise araştırma konusu belirlerken özellikle cinsellik, politika vb. konulardan uzak durduklarını ifade etmektedirler. Katılımcıların ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

K6: “Cinsel konuları tercih etmiyorum. Çünkü cinsel konular hakkında soru sormayı ve bana sorulmasını tasvip etmiyorum. Mahrem konuların irdelenmesi beni rahatsız eder.”

K12: “Politik konularda çalışma yapmayı tercih etmiyorum ya da kariyerimi sıkıntıya sokacak tartışmalı konulardan mutlaka uzak duruyorum.”

3.4. Çalışılan alanın gelenekleri/eğilimleri

Dördüncü ana tema, araştırma görevlilerinin çalıştıkları alanın geleneklerine ya da genel eğilimlerine ilişkin görüşlerini içermektedir. Bu tema, araştırma görevlilerinin çalıştıkları alanlarda problem belirlerken etkilendikleri durumlara ilişkin bilgi vermektedir. Buna göre araştırma görevlilerinin bir araştırma problemi belirlerken çalıştıkları alanın geleneklerini/eğilimlerini dikkate aldığı görülmektedir. Araştırma görevlilerin görüşlerine ilişkin dağılıma Şekil 4’te yer verilmiştir.

Şekil 4. Çalışılan alanın gelenekleri/eğilimlerine ilişkin dağılım

Şekil 4 incelendiğinde, araştırma görevlilerinin bir kısmı konuya göre danışman seçimi yaptığını ifade ederken, diğer bir grubun ise danışmana göre konu belirledikleri görülmektedir. Katılımcı görüşlerinin dördü ise popüler uygulamaların problem seçiminde etkili olduğunu ifade etmektedirler. Çalışılan alanın gelenekleri/eğilimlerine göre problem seçimi yapma durumuna ilişkin bazı görüşlere ilişkin doğrudan alıntılara aşağıda yer verilmiştir:

K7: “...ancak öğrenci karar veremediğinde, öğrenciye seçenekler sunar ve yönlendirme sağlar. Alanla ilgili ilişki kurulduğu sürece her türlü konunun çalışılması mümkündür.”

K8: “Alandaki hocaların tutumu farklı farklıdır. Bazen bocaya göre konu seçimi bazen de konuya göre hoca seçimi yapılır. Her zaman ihtiyaçların ve alandaki boşlukların ön planda olduğu söylenemez.”

K9: “...danışman-öğrenci eşleşmesinde çalışılacak konuda danışmanın da bilgi sahibi olmasına dikkat edilmektedir.”

4. Tartışma

Bu çalışma kapsamında araştırma görevlilerinin bir araştırma problemi belirlerken nelerden etkilendikleri, nelerden yararlandıkları, ne tür güçlükler yaşadıkları gibi durumlar araştırılmıştır. Çalışma kapsamında araştırma görevlileri ile yapılan görüşmeler sonucundan dört ana tema belirlenmiştir.

İlk tema, araştırma görevlilerinin problem belirlemede hangi kaynaklardan yararlandıkları ile ilgilidir. Bu tema altında, problem belirlemede en çok alan uzmanlarından fikirler aldıkları görülmektedir. Buna karşın en az kongre ve konferanslardan yararlandıkları görülmektedir. Benzer bulgulara; Bahçekapılı, Bahçekapılı, Fiş-Erümit, Göktaş ve Sözbilir'in (2013) yapmış oldukları çalışmada da rastlanmaktadır. Araştırmacılar beş doktora öğrencisi ve beş öğretim üyesi ile yapmış oldukları çalışmalarında; doktora öğrencilerinin alan yazın, akademik paylaşım, çalışılan alan ve bireysel faktörler gibi kaynaklardan yararlandıklarını belirtmişlerdir. Araştırmanın katılımcılarına göre inceleme/takip, güncel eğilimler, alan yazındaki boşluklar/eksiklikler, dergiler, güncel yayınlar, temel kaynaklar, araştırma önerileri, akran görüşleri, uzman görüşleri, alandaki deneyimler gözlem yapma/sorgulama, ilgi alanı gibi kaynaklar problem belirleme açısından önemli görülmektedir. Araştırma görevlilerinin problem belirlenirken, kongre ve konferanslardan düşük düzeyde yararlanmaları araştırmanın dikkat çeken bir bulgusudur. Turan, Bektaş, Yalçın ve Armağan'ın (2016) eğitim yönetimi alanındaki kongreleri değerlendirmeye yönelik olarak yaptıkları bir çalışmada da kongrelerin bilim üretme işlevlerini yerine getiremedikleri sonucuna ulaşılmışlardır. Bu çalışmada da kongrelerin yeni araştırma fikirleri üretilmesine, araştırmacıların zihninde yeni fikirler uyanmasına en az katkı sağlayan etkinlikler olduğu belirlenmiştir. Bu durum kongrelerde sunulan çalışmaların niteliklerinin sorgulanmasından, kongrelerin çoğu zaman çok sınırlı sürelerde yapılan art arda sunumlardan ibaret olup tartışmalar için zaman ve ortam yaratılamamasına kadar geniş bir perspektifle ilişkilendirilerek yorumlanabilir.

Araştırma görevlilerinin problem belirlerken kongrelerde sunulan çalışmalardan az düzeyde yararlandıkları belirlense de, bununla eşit düzeyde yararlandıklarını ifade ettikleri bir diğer kaynak ise “sosyal medya”dır. Bu durum “araştırma problemi belirleme kaynaklarına” sosyal medyanın/sosyal ağların da eklenmesi gibi bir durumu da gündeme getirmektedir. İnternette kaynaklara ulaşım/erişim uzun yıllardır geçerli olmakla birlikte, artık sosyal medyanın bile bir araştırma problemine kaynak oluşturabilmesi ilginç bir bulgudur.

Araştırma görevlileri çoğunlukla araştırma problemi belirlerken güçlük yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların güçlük yaşama nedenleri, bireylerin kendilerinden, danışmanlarından ya da süreçten kaynaklanmaktadır. Alana hâkim olunmadığının düşünülmesi, özellikle araştırma görevlilerinin güçlük yaşamalarına neden olmaktadır. Bunun yanı sıra araştırma görevlilerinin yaratıcı olmadıklarını düşünmelerinin, alanlarının çalışma konularının sınırlı olmasının, danışmanın problem seçiminde

zorlamasının, zaman ve maddi yetersizlikler olduğunun düşünülmesi ile tekrara düşme kaygısının kendileri için güçlük oluşturduğunu belirtilmiştir. Akbulut-İpek ve diğerleri (2013) tarafından yapılan çalışmada, bir araştırma sürecinde en büyük zorluğun probleme karar verme süreci olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmacılar tarafından bu çalışma bulgusundan farklı olarak konuya karar verme sürecinde alan yazına hâkim olmama ve alan yazın taraması yapmayı bilmeme, alan yazının eleştirel gözle incelenmemesi vb. durumlardan kaynaklı olarak problem belirlemede güçlük yaşandığı belirtilmiştir. Bunun yanı sıra özellikle az çalışılmış ya da çalışılmamış konularda doğal olarak bir bilgi birikimine ulaşamayışından dolayı özgün/yeni araştırma konularından vazgeçilmemesi gerektiği vurgulanmıştır. Barutçu ve Onaylı (2016) tarafından yapılan bir çalışmada da, araştırma konusu belirlemede sorun yaşanmasa bile, konuyu sınırlandırma ve danışmanın da ilgi alanına giren ortak bir konu belirlemede sorunlar gözlemlendiği belirtilmiştir.

Araştırma görevlilerinin yaşadıkları güçlüklerden bir diğeri de problem seçme sırasında danışmanlarının zorlamalarıyla karşılaşmalarıdır. Bu süreçte bazı araştırma görevlileri, zorlamaların onları kısıtladığını ve istemedikleri/sevmedikleri bir problemi çalışmak zorunda bıraktığını ifade etmişlerdir. Bu konuyla ilgili yapılan araştırmalarda, danışmanın çalışmanın başında bazı durumları dikte etmesinin, yaratıcılık ve özgürlüğü kısıtlama anlamına gelebileceği belirtilmiştir. Bu nedenle de eğer bir yönlendirme yapılacaksa bunun mutlaka öğrenciyi geliştirme amacına hizmet etmesi ve düşünce üretmeye sevk etmesi gerektiği belirtilmiştir (Kiley, 2009; Bakioğlu ve Gürdal, 2001). Benzer bir bulguya Akbulut-İpek ve diğerlerinin (2013) çalışmasında da rastlanılmıştır. Bu çalışmada da danışmanların, öğrencileri özellikle orijinal, güncel ve ihtiyaç duyulan alanlarda çalışmalarını için yönlendirdikleri belirtilmiştir. Barutçu ve Onaylı (2016) tarafından yapılan bir başka çalışmada da özellikle konu belirleme aşamasında danışmanların aktif roller üstlendikleri, bununla birlikte çalışmanın ilerleyen süreçlerinde aynı desteği sürdürmedikleri belirtilmiştir. Çelik (2013) tarafından yapılan çalışmada da danışmanları ile pozitif ilişki içerisinde olan öğrencilerin çalışmalarına danışmanlarının olumlu katkı sağladıkları; ancak danışmanları ile pozitif ilişki içerisinde olmayan öğrencilerin çalışmalarının bu durumdan olumsuz etkilendiği, belirtilen bulgular arasındadır. Dolayısıyla danışmanla pozitif olmayan ilişkilerin ve bu doğrultuda zorlamaların, süreçte bir güçlük olarak ortaya çıktığı ifade edilebilir.

Araştırma görevlilerinin problem belirlerken özellikle araştırma konusunun özgün olmasına dikkat ettikleri; çünkü özgün konuların yayımlanma olasılığının daha yüksek olduğunu düşündükleri belirlenmiştir. Araştırma görevlilerinin yayımlanma olasılığı yüksek konulara yönelmelerinin en önemli nedeni ise “yükselme kaygısı” ya da “yayımla ya da yok ol (publish or perish)” baskısı olabilir. Renault (2006) yayımla ya da yok ol anlayışının ve araştırmacının kapasitesinin, araştırmanın etkililiğini kısıtlayan bir etken olduğunu belirtmektedir. Bu araştırma ile benzer bulgulara ise Bahçekapılı ve diğerlerinin (2013) çalışmasında da karşılaşılmakta ve özgünlük arayışı, araştırma probleminin belirlenmesinde önemli bir etken olarak ortaya çıkmaktadır. Bunun yanı sıra araştırma görevlilerinin özgün olduğunu düşünseler bile, cinsellik, politika vb. konularda araştırma yapmaktan kaçındıkları da belirlenmiştir. Yılmaz (2012) tarafından sosyal bilgiler öğretmenleri ile yürütülen bir araştırmada da cinsel konuların tabu olarak görüldüğü ve bu tarz konuların konuşulmasından çekindikleri belirlenmiştir. Araştırma görevlilerinin de bu tarz konuları çalışmaktan çekinmelerinin benzer nedenleri olabilir.

Çalışılan alanın gelenekleri ve eğilimleri çoğunlukla konuya göre danışman seçimi veya danışmana göre konu seçimi yapmaları ile ilişkilendirilmiştir. Az sayıda araştırmacının da popüler olan uygulamalara göre konularını belirledikleri görülmüştür. Kiley (2009), araştırma konusu belirleme aşamasında uzmanlık alanının önemli olduğunu, bir uzman alanına ne kadar hâkimse, öğrencisini de o kadar iyi yönlendirebileceğini belirtmiştir. Öğrenci ile uzman/danışman, konu uyumunun sağlanması gerektiği yapılan farklı çalışmalarla da desteklenmektedir (Barutçu ve Onaylı, 2016; Bakioğlu ve Gürdal, 2001). Ancak Gardner (2008) araştırma sürecinde danışmanın destekleyici bir tutuma sahip olmasının, çalışılan konudaki uzmanlığından daha önemli olduğunu vurgulamıştır.

5. Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak; araştırma görevlilerinin problem belirlerken güçlük yaşadıkları ve bu durumun farklı nedenlerden kaynaklandığı görülmektedir. Özellikle bu noktada danışmanların araştırma görevlilerini kısıtlamadan, destekleyici bir tutumla alana katkı sağlayacak çalışmalar konusunda rehberlik etmeleri önemli görülmektedir. Araştırma görevlileri danışmanlarının kimi zaman problem seçiminde kendilerini zorladıklarını ifade etseler de, bir diğer grup da bu tarz yönlendirmelere ve problem önerilerine ihtiyaç duyduklarını ifade etmektedirler. Dolayısıyla daha önce de değinildiği üzere problem seçimi, danışman ve uzmanlık alanı, alandaki güncel yönelimler vb. konularda denge kurulması, öğrenci algıları açısından önemli görülmektedir.

Araştırma görevlileri problem belirlerken en çok özgünlüğe dikkat ettiklerini ifade etmektedirler. Özgünlük bir araştırma probleminin belirlenmesinde önemli bir ölçüt olmakla birlikte tek ölçütün bu olmadığı, hatta kimi zaman alanın ihtiyaçlarının problem seçimine ilişkin diğer bazı ölçütlerin önüne geçebildiği de bilinmektedir.

Nitelikli ve eleştirel bir yaklaşımla yapılan inceleme ve gözlemler, nitelikli bir problem seçimine götürecektir ve iyi yapılandırılmış araştırma problemleri de zaman ve maliyet kaybını önleyecektir. Aynı zamanda araştırmacıların öz yeterliklerinde, özgüvenlerinde, araştırma yapmaya yönelik tutum ve motivasyonlarında oluşabilecek olumsuzluklara da engel olacaktır.

Danışmanlar ya da alan uzmanları, araştırma görevlilerine bir araştırma problemi belirleme sürecinde rehberlik etmeli, problemin özgünlüğünün yanı sıra uygulanabilirliği gibi başka bir takım ölçütler de dikkate alınmalı, nicelik ve yükselme kaygılarından öte nitelikli araştırmaların üretimine katkı sağlayacak yaklaşımlar içinde olunmalıdır.

Kaynakça

- Akbulut-İpek, H., Şahin, Ç. ve Çepni, S. (2013). Doktora tez sürecinde karşılaşılan problemlerin belirlenmesi: Eğitim fakültesi örneği. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi*, 20, 50-69.
- Appel, M. L. & Dahlgren, L. G. (2003). Swedish doctoral students' experiences on their journey towards a PhD: Obstacles and opportunities inside and outside the academic building. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 47(1), 89-110.
- Bahçekapılı, E., Bahçekapılı, T., Fiş-Erümit, S., Göktaş, Y. ve Sözbilir, M. (2013). The factors affecting definition of research problems in educational technology researches. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 13(4), 2330-2335.
- Bakioğlu, A. ve Gürdal, A. (2001). Lisansüstü tezlerde danışman ve öğrencilerin rol algıları: Yönetim için göstergeler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 9-18.
- Barutçu, F. ve Onaylı, S. (2016). Tez sürecinde karşılaşılan zorluklar. *Eğitim Bilimlerinde Yenilik ve Nitelik Arayışı*. DOI: 10.14527/9786053183563.042.
- Berg, B. L. (1998). *Qualitative research methods for the social sciences*. MA: Allyn ve Bacon.
- Brown, G. & Atkins, M. (2002). *Effective teaching in higher education*. New York: Routledge.
- Brown-Wright, D. A., Dubick, R. A. & Newman, I. (1997). Graduate assistant expectation and faculty perception: Implications for mentoring and training. *Journal of College Student Development*, 38(4), 410-16.
- Büyükgöze, H. ve Gün, F. (2017). Building the professional identity of research assistants: A phenomenological research. *Educational Sciences-Theory and Practice*, 17(1), 237-263.
- Büyükoztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyükoztürk, Ş. ve Köklü, N. (1999). Eğitim bilimleri alanında öğrenim gören lisansüstü öğrencilerinin araştırma yeterlikleri konusunda öğretim üyelerinin görüşleri. *Eğitim ve Bilim*, 23(112).
- Celik, K. (2013). The contribution of supervisors to doctoral students in doctoral education: A qualitative study. *Creative Education*, 4(1), 9-17.

- Doğan, D. (2013). Yeni kurulan üniversitelerin sorunları ve çözüm önerileri. *Journal of Higher Education & Science / Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3(2), 108-116.
- Fraenkel, J. R. & Wallen, N. E. (2009). *How to design and evaluate research in education* (7th ed.). New York: McGraw-Hill Book Company.
- Gardner, S. K. (2008). "What's too much and what's too little?": The process of becoming an independent researcher in doctoral education. *The Journal of Higher Education*, 79(3), 326-350.
- Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Pegem A.
- Kiley, M. (2009). Identifying threshold concepts and proposing strategies to support doctoral candidates. *Innovations in Education and Teaching International*. 46(3), 93-30.
- Korkut, H, Yalçinkaya, M. ve Muştan, T. (1999). Araştırma görevlilerinin sorunları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17, 19-36.
- Merriam, S. B. (2015). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (S. Turan, Çev. Ed.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Odabaşı, F. H., Fırat, M., İzmirli, S., Çankaya, S. ve Mısırlı, Z. A. (2010). Küreselleşen dünyada akademisyen olmak. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(3), 127-142.
- Özdemir, A. (2013). Araştırma görevlilerinin çalışma ortamlarındaki tehdit algıları, duygu yapıları ve yaratıcılıkları arasındaki ilişki. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 17(2), 245-256.
- Punch, K. F. (2009). *Introduction to research methods in education*. London: Sage Publications.
- Renault, C. S. (2006). Academic capitalism and university incentives for faculty entrepreneurship. *The Journal of Technology Transfer*, 31(2), 227-239.
- Turan, S., Bektaş, F., Yalçın, M. ve Armağan, Y. (2016). Eğitim yönetimi alanında bilgi üretim süreci: eğitim yönetimi kongrelerinin rolü ve serüveni üzerine bir değerlendirme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 22(1), 81-108.
- Yalçın, M., Özoğlu, E. A. ve Dönmez, A. (2016). Metaphoric perceptions of academic staff about the concept of research assistant. *Eğitim ve Bilim*, 41(185), 19-32.
- Yaya, D. ve Atanur-Başkan, G. (2013). The opinions of research assistants in education faculties regarding their working lives. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 93, 1355-1361.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırmaya giriş* (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, K. (2012). Tartışmalı ve tabu konuların incelenmesi: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(18), 201-225.
- Yükseköğretim Kanunu (1981). 15.09.2017 tarihinde <http://www.yok.gov.tr/documents/10279/29816/2547+say%C4%B1%C4%B1%20Y%C3%BCksek%C3%B6%C4%9Fretim+Kanunu/> adresinden alınmıştır.